

COMMISSIE VAN TOEZICHT BIJ DE PENITENTIARE INRICHTINGEN VUGHT

J A A R V E R S L A G 2023

1. Inrichting

De commissie van toezicht houdt toezicht op de Penitentiare Inrichting Vught.

P.I. Vught is aangewezen als:

- Gevangenis en Huis van Bewaring
- Inrichting voor stelselmatige daders (ISD)
- Bijzonder opvang als bedoeld in artikel 20c van de Regeling selectie plaatsing en overplaatsing gedetineerden (PPC)
- inrichting met een individueel regime (PPC, BPG, TA, EBI)
- inrichting met een extra beveiligingsniveau (BPG, TA, EBI).

Samenstelling Commissie van Toezicht

De commissie van toezicht bestaat uit 17 leden. In de commissie zijn een met rechtspraak belast lid van de rechterlijke macht, een advocaat, een medicus en een deskundige uit de kring van het maatschappelijk werk vertegenwoordigd. Daarnaast is er juridische en beleidsmatige kennis en expertise op het gebied van zorg en psychologie aanwezig binnen de commissie. Hiermee voldoet de samenstelling van de commissie aan het gestelde in artikel 11, tweede en derde lid van de Penitentiare maatregel. Alle commissieleden zijn benoemd als lid van de commissie van toezicht. (artikel 11 Pm, eerste lid) en hebben de maximale termijn van benoeming niet overschreden.

De commissie wordt ondersteund door vier secretarissen, die ook als zodanig zijn benoemd. Allen zijn als juridisch medewerker verbonden aan de rechtbank Oost-Brabant, sector strafrecht.

Ledenwerving

Per 1 januari 2023 zijn vier nieuwe leden van start gegaan. Eind 2023 is een ledenwerving opgestart in verband met twee vertrekkende leden per 1 mei 2024

Deskundigheidsbevordering

In november 2023 heeft de landelijke themadag van de Commissies van Toezicht plaats gevonden. Het thema was "Herkennen van grensoverschrijdend gedrag". Daarnaast heeft in november 2023 het RSJ-congres plaatsgevonden met als thema Toen, nu & straks ter ere van het 70-jarig bestaan van de RSJ.

De commissieleden kunnen gebruik maken van de site van het Kenniscentrum Commissie van Toezicht. Hierop staan dossiers per onderwerp, die met regelmaat worden geactualiseerd. Daarnaast stuurt het Kenniscentrum iedere maand een nieuwsbrief. De voorzitter houdt toezicht op de (bij)scholing van de commissieleden en evalueert hun functioneren voorafgaand aan herbenoeming.

Op reguliere basis wordt op de vergadering aandacht besteed aan bijzondere thema's en/of onderwerpen.

2. Cijfers

Beklagzittingen

Voor 2023 stonden 64 beklagzittingen gepland. Deze zittingen waren op het moment van plannen allemaal meervoudig van samenstelling. Op 11 zittingen werden klagers alleen rogatoir gehoord naar aanleiding van klachten over andere inrichtingen. Deze zittingen hebben enkelvoudig plaatsgevonden. In 2023 zijn drie extra zittingen gepland om klachten te behandelen van gedetineerden die inmiddels met ontslag waren.

Deze gedetineerden zijn op hun thuisadres opgeroepen, er zijn enkele gedetineerden verschenen.

Voor 2024 staan 68 zittingen gepland in het rooster.

Bezettingsgraad

De capaciteit voor alle regimes binnen de P.I. Vught bedraagt 695 bruikbare plaatsen. Er was in 2023 een gemiddelde bezettingsgraad van 87,4%. De bezettingsgraad in 2022 was 75,8 %, in 2021 91,6% en in 2020 87,7%.

Medische klachten

In 2023 zijn er **154** medische klachten ingediend. Na een bemiddelingsgesprek door hoofd zorg zijn 21 klachten ingetrokken en 39 klachten afgehandeld. 68 klachten zijn doorgezet, allen naar de medisch adviseur. 12 gedetineerden waren voortijdig met ontslag en 9 gedetineerden waren overgeplaatst, waardoor er geen gesprek heeft plaatsgevonden. Eén klacht is doorgezet naar de commissie van toezicht.

De klachten waren voornamelijk gericht tegen de psychiater/psycholoog te weten 49 klachten, 67 klachten tegen de medische dienst en 22 tegen de huisarts. Dit is een ander beeld dan de voorgaande jaren. De meeste klachten waren in 2022 gericht tegen de huisarts (75 klachten), dit is een flinke daling. Het aantal klachten tegen de psycholoog/psychiater is verdubbeld.

De meeste medische klachten zijn ingediend op unit 7 (39) gevolgd door de PPC 3 (33). Dit is vergelijkbaar met vorige jaren. In 2023 is het totaal aantal medische klachten ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2022. In 2022 zijn 156 klachten ingediend, in 2021 127 klachten en in 2020 144 klachten.

3. De toezichthoudende en adviestaak

De kerntaken van Penitentiaire Inrichtingen zijn het naar behoren uitvoering geven aan de tenuitvoerlegging van de aan gedetineerden opgelegde vrijheidsstraffen en het fungeren als Huis van Bewaring. Daarnaast dienen de desbetreffende inrichtingen een betekenisvolle bijdrage te leveren aan resocialisatie van gedetineerden.

Om haar toezichthoudende en adviserende taak beter te kunnen uitoefenen werkt de commissie van toezicht in Vught met portefeuilles. Ieder lid van de commissie van toezicht kan daardoor zijn aandacht, naast de reguliere werkzaamheden, toespitsen op bepaalde aandachtsgebieden/onderwerpen. De portefeuilles worden in de meeste gevallen door een beklagrechter samen met een weekcommissaris beheerd (zie bijlage C). De portefeuilles worden met regelmaat geëvalueerd. Ook worden in het kader van toezicht afdelingen bezocht waar de commissie van toezicht normaliter niet vaak komt. Tot slot heeft de voorzitter van de commissie van toezicht periodiek overleg met de directeur van de PI Vught en wordt de voorzitter geïnformeerd bij calamiteiten.

De portefeuillehouders van de units hebben met enige regelmaat overleg met de plaatsvervangend vestigingsdirecteur van de betreffende unit. Een aantal units worden hierna uitgelicht. De overige portefeuilles waaronder bemiddeling, dwangbehandeling, weekcommissarissen en beklagrechters komen in andere hoofdstukken aan de orde.

In 2023 is door de Minister aandacht gevraagd voor het onderwerp sociale veiligheid binnen de inrichting en het aanstellen van een aandachtsfunctionaris. De definitieve invulling van deze functie roept nog verschillende vragen op. De commissie heeft in afwachting hiervan binnen de commissie een contactpersoon aangewezen die de signalen monitort.

ISD, leefafdeling 8

Belangrijke ontwikkelingen / nieuw beleid

-In 2023 is gestart met een eigen werkzaal voor de ISD-ers. Hiervoor is gekozen om de ISD-ers zoveel mogelijk gescheiden te houden van de andere gedetineerden. Ze werken hier halve dagen. Het andere dagdeel zijn ze intensief bezig met hun traject. (afspraken RIC, onderwijs, mentorgesprekken, Novadic etc.).

-In 2023 bleef de bezetting van de ISD laag (rond de 50%) waardoor door het Ministerie is besloten 24 plaatsen definitief te bestemmen voor reguliere gedetineerden. Een begrijpelijke beslissing, maar die wel wordt betreurd omdat er toch een cultuurverschil bestaat tussen de verschillende groepen en de ISD'ers door dit besluit juist wel weer veelvuldig contact (kunnen) hebben met andere groepen gedetineerden.

- Het project Scherven en herstel is in 2023 afgerond.
- Het project hond op de afdeling is al meerdere malen uitgevoerd en wordt enthousiast ontvangen.
- Ook werden in 2023 weer gastlessen op lagere scholen en middelbaar onderwijs gegeven, soms samen met een ISD-er.
- Tenslotte werd, wanneer daar aanleiding toe was, samengewerkt met Yes We Can Clinics.

Bijzondere incidenten

Op LA 8 hebben zich geen ernstige incidenten voorgedaan in 2023.

Overleg met personeel, afdelingshoofd en directeur

Er is sprake van een structureel overleg met zowel de afdelingshoofden als met de directie.

Gedetineerden

De gedetineerden van Leefafdeling 8 hebben in 2023 in totaal 32 (37) briefjes ingevuld om de weekcommissaris te spreken. Deze 32 briefjes zijn ingevuld door 20 (12) verschillende gedetineerden.

De meest voorkomende onderwerpen van de spreekbriefjes hadden betrekking op fasering en overplaatsing.

BPG Leefafdeling 9

Belangrijke ontwikkelingen/nieuw beleid

In 2023 is op Leefafdeling 9 de methodiekontwikkeling i.s.m. Adviesbureau van Montfoort afgerond en is men gestart met deze nieuwe methodiek: “Beheersmatige zorg met aandacht voor het individu”.

Deze methodiek staat in het teken van het sociaal en emotioneel welbevinden van de BPG- medewerkers in relatie tot de complexe doelgroep. De methodiek is grotendeels met en door de BPG-medewerkers ontwikkeld en wordt blijvend geëvalueerd.

De methodiek heeft de uitgangspunten:

- o Gezond werk- en leefklimaat;
- o vakmanschap;
- o samenwerking;
- o 360 graden feedback;
- o Samenwerken met de PI Alphen (een tweede BPG);
- o contact met de doelgroep;
- o professionele rapportage en informatieoverdracht;
- o bij- nascholing;
- o mentale en fysieke veiligheid;
- o kritische-, enthousiasmerende- en collegiale houding;
- o mentoraat;
- o verantwoordelijkheid nemen.

In de maandelijkse vergadering van de Commissie van Toezicht zijn de leden dit verslagjaar geïnformeerd over de methodiekontwikkeling.

In dit verslagjaar is er een afname te zien in het aantal verzoekbriefjes van LA 9 aan de Commissie van Toezicht. De terugkoppeling op de vragen vanuit de commissie kan nog verbeterd worden.

Meerdere keren per jaar wordt de contactpersoon van de Commissie van Toezicht goed op de hoogte gehouden over de gang van zaken door middel van een persoonlijk gesprek met de directie.

PPC, unit 3

Vanuit unit 3 worden de twee portefeuillehouders door de directeur elke twee maanden regulier bijgepraat over de stand van zaken en bijzonderheden. Ook vindt halfjaarlijks overleg plaats met het hoofd van de afdeling BOS. Daarnaast sluiten de portefeuillehouders twee keer per jaar aan bij het overleg van de patiëntencommissie (paco). Vanuit dit laatste overleg komen signalen over wat leeft onder de gedetineerden patiënten over de PPC in het algemeen en unit 3 in het bijzonder naar voren.

In 2023 zijn er enkele incidenten geweest die impact hebben gehad op de patiënten en het personeel. Hierover wordt de Commissie van Toezicht geïnformeerd. Waar mogelijk en gewenst wordt vanuit de portefeuillehouders of andere commissieleden vinger aan de pols gehouden.

EBI, unit 5

Het aantal zittingen op de EBI is het afgelopen jaar geïntensiveerd vanwege het toegenomen aantal klachten. Op initiatief van de CvT is, in overleg met de directie/het dienstdoende afdelingshoofd, geprobeerd om het aantal binnenkomende klachten enigszins te dempen door middel van een bemiddelingsgesprek met gedetineerden die veel klagen. Deze gesprekken zijn niet succesvol geweest, in zoverre dat het aantal klachten niet zondermeer is afgenomen.

Het afgelopen jaar zijn er, als gevolg aanvullende maatregelen tegen georganiseerde misdaad tijdens detentie, wijzigingen doorgevoerd die door gedetineerden verblijvend in de EBI als beperkend worden ervaren. Dit heeft impact gehad op het welbevinden van gedetineerden en heeft een deel van de klachten die de CvT heeft ontvangen dan wel behandeld, betrekking op deze aangescherpte maatregelen. Mogelijk houden dergelijke ontwikkelingen verband met een toename van klachten op de EBI.

Gedetineerden die verblijven in de EBI doen over het algemeen minder verzoeken om met iemand van de CvT te spreken. Een aantal leden van de CvT heeft daarom op eigen initiatief bezoeken gebracht aan de EBI om te spreken met aldaar verblijvende gedetineerden. Ook is tijdens deze bezoeken gesproken met het aanwezige personeel. De CvT ervaart het als constructief om op eigen initiatief de EBI te bezoeken en te spreken met gedetineerden, aangezien de CvT hierdoor beter op de hoogte is van het reilen en zeilen binnen de EBI. Het komende jaar worden dergelijke bezoeken gecontinueerd.

Het afgelopen jaar is sprake geweest van personele wisselingen, in het bijzonder bij leidinggevende functies. De openstaande functies zijn inmiddels vervuld en de directie spreekt over een goed functionerend team. De CvT onderhoudt zes-wekelijks contact met de directie van de EBI en daarnaast is regelmatig contact met de diverse afdelingshoofden die werkzaam zijn binnen de EBI.

TA

Ook op de TA is er dit jaar frequent overleg geweest met de directie en indien nodig met de afdelingshoofden.

Begin van het jaar verbleven er ook nog vrouwen op de TA afdeling. Doordat er veel inkijs was op de afdeling was ervoor gekozen om folie tegen het raam te plakken. Dit had als gevolg dat het relatief veel donkerder werd in de algemene ruimtes maar ook op de cellen. Dit werd door de gedetineerden ervaren als een grote belemmering. Er zijn geen specifieke maatregelen getroffen omdat de vrouwelijke gedetineerden weer zijn verhuisd naar een andere inrichting (vrouwengevangenis).

In mei 2023 is opnieuw arbeid opgenomen in het dagprogramma. Hiervoor was hier geen sprake van, omdat de inrichting geen faciliteiten had om arbeid aan te bieden. Om die reden kregen ze wel loon.

Toen arbeid werd ingevoerd is door gedetineerden unaniem besloten om daar niet aan deel te nemen. Er is zelfs even sprake geweest dat twee gedetineerden kortstondig in hongerstaking gingen.

In november is er een bijeenkomst geweest met een aantal commissieleden van PI De Schie en PI Vught. Hierbij zijn ook beide directeuren aangesloten. Het doel was om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Unit 6 & 7

Ontwikkelingen

In 2023 zijn op unit 6 en 7 aan het personeel trainingen gegeven in het kader van suïcidepreventie. Onderdeel van deze training was een presentatie door twee externen die hun dochter in detentie zijn verloren als gevolg van suïcide.

Op unit 7 is sprake van een veelklager. Vanwege de hoeveelheid en de aard van de klachten (veelal beledigen aan het adres van het personeel) is i.o.m. de directie een speciale aanpak afgesproken, te weten bundeling en schriftelijke afhandeling van de klachten. Klachten die zijn opgesteld in beledigende taal worden retour gestuurd.

In 2023 hebben units 6 en 7 te maken gehad met een sterfgeval na ziekte, en een steekincident tussen gedetineerden. Daarnaast is een grote hoeveelheid verdovende middelen aangetroffen in de winkel van de P.I.

Vught, waar gedetineerden werkzaam zijn. De drugs werden via de winkel gedistribueerd en op cel in vogelzand bewaard. Er werd ook een toename in vogels op cel gesignaleerd. In reactie hierop is grootschalig onderzoek gedaan, zijn verloven ingetrokken en is voor de hele PI (behalve de PPC) besloten om alle vogels uit te voeren.

Overleg met personeel, afdelingshoofd en directeur

Het reguliere overleg tussen CvT en directeur stond, als gevolg van personele wisselingen, vanaf april 2023 op een laag pitje. Informeel spraken de weekcommissarissen de medewerkers vrijwel wekelijks.

Gedetineerden

De gedetineerden van Unit 6 en Unit 7 hebben in 2023 in totaal 72 (unit 6) en 128 (unit 7) briefjes ingevuld om de weekcommissaris te spreken. Bij unit 6 is er sprake van een afname ten opzichte van het aantal briefjes in 2022 (93), bij unit 7 is er sprake van een duidelijke toename (89 briefjes vorig jaar).

Op Unit 6 kwamen de meeste spreekbriefjes van Unit 6L. De gedetineerden van afdeling 6A en 6B leverden in 2023 vrijwel geen spreekbriefjes in (elk slechts één). Op afdeling 6A vonden 15 dwangbehandelingen plaats, op afdeling 6B 6. De onderwerpen van de spreekbriefjes waren zeer uiteenlopend en ook zeer verspreid over de 13 afdelingen die Unit 6 telt.

Op Unit 7 kwamen de meeste spreekbriefjes van afdeling 7E (34). Klachtafhandeling (4), bejegening (5) en 'overig' (10) waren de meest voorkomende onderwerpen op deze afdeling. Van afdeling 7A kwamen de minste spreekbriefjes (7). De top drie van onderwerpen op de spreekbriefjes van de gehele unit was: 'Overig' (22); Bejegening, Medisch, Regime

Vergaderingen van de Commissie van Toezicht

De Commissie van Toezicht heeft het afgelopen jaar 11 keer vergaderd met de directie, elke eerste maandag van de maand. In augustus werd er traditiegetrouw niet vergaderd.

De vergaderingen werden bijgewoond door de vestigingsdirecteur en/of een plaatsvervangend-vestigingsdirecteur, de beleidsadviseur en/of juridisch medewerkers. De vergaderingen worden gehouden aan de hand van een tevoren opgestelde agenda, met een aantal terugkerende agendapunten, zoals ingekomen stukken, mededelingen directie, terugkoppeling door unitcoördinatoren en terugkoppelingen door de beklagrechters. In de vergadering hebben over diverse onderdelen presentaties plaatsgevonden zoals methodiekontwikkeling BPG, dwangbehandeling en FHIC. We bespreken ook de voor de P.I. Vught relevante RSJ adviezen met de directie. Ook hebben de afzonderlijke units (regimes) aandacht gekregen. De commissie is bijgepraat over ontwikkelingen op de TA, EBI, PPC en BPG. Het thema veiligheid staat regelmatig op de agenda. Zeker als het gaat om de veiligheidsmaatregelen en de beperkingen op de EBI. Een belangrijke ontwikkeling op dat punt is de opening van de nieuwe ontsluitingsroute geweest in 2023. Ook is uitgebreid gesproken over de aandachtsfunctionaris sociale veiligheid en de invulling daarvan. De vergaderingen vangen aan in aanwezigheid van de directeur. Het laatste gedeelte van de vergadering vindt plaats zonder directie. Dit gedeelte is onder meer bedoeld om agendapunten voor te bereiden en na te bespreken. Er komen onderwerpen aan de orde die zien op afspraken en werkwijze binnen de commissie en ook punten waarop afstemming moet worden gezocht met de directie.

Overleggen en samenwerking met de directeur van de inrichting

De vestigingsdirecteur of zijn plaatsvervanger hebben tijdens de vergaderingen steeds verslag gedaan van de lopende zaken en ontwikkelingen binnen de inrichting. De voorzitter van de commissie heeft enkele malen per jaar (telefonisch) overleg met de directeur, meestal naar aanleiding van bijzondere situaties en/of calamiteit. Daarnaast hebben de voorzitter (en vicevoorzitter) regelmatig overleg met de directeur om te spreken over de ontwikkelingen binnen de PI en de samenwerking tussen de commissie en de inrichting.

In 2023 zijn structureel schriftelijk mededelingen gezonden aan de secretaris van de Commissie van Toezicht ingevolge het bepaalde in artikel 24, zesde lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een afzonderingscel in het kader van een ordemaatregel, en ingevolge het bepaalde in artikel 55, tweede lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van gedetineerden in een strafcel in het kader van een disciplinaire straf. Vanaf 2024 is het de bedoeling om de

mededelingen op een andere wijze te laten plaatsvinden via kwartaaloverzichten.

Er is door de directie mededeling gedaan aan de voorzitter van de commissie ingevolge het bepaalde in artikel 33, eerste lid, van de Penitentiaire beginselenwet, betreffende het plaatsen van een gedetineerde op het veiligheidsbed en het gedwongen toepassen van medicatie en/of mechanische middelen. Bij zowel een bedplaatsing van een gedetineerde als in geval van (het voornemen tot) onvrijwillig medisch handelen heeft een lid van de commissie in het kader van haar toezichtstaak de betrokkene zo spoedig mogelijk bezocht.

De commissieleden worden door de directeur op de hoogte gesteld wanneer ernstige incidenten in de inrichting plaats hebben. Hier kan dan bij bezoek van de weekcommissaris aan de betreffende afdeling aandacht aan worden besteed en rekening mee worden gehouden.

Dwangbehandeling

Een belangrijke activiteit van de Commissie is het toezicht houden op de dwangbehandelingen. De PI Vught heeft een groot aantal plaatsen beschikbaar voor gedetineerden met psychiatrische problematiek, waarbij het gebruik van gedwongen behandeling, met name het toedienen van medicatie onder dwang, regelmatig noodzakelijk is.

Voor het toezicht op deze dwangbehandelingen is een heldere procedure uitgewerkt, waarbij de betreffende gedetineerde na aanzegging van een dwangbehandeling (a-behandeling) bezocht wordt door een lid van de commissie (één van de commissarissen die die week dienst heeft), om met hem zijn rechtspositie te bespreken, en hem te wijzen op de mogelijkheden van schorsing en beroep. Hierbij wordt ook nagegaan of de procedure correct is doorlopen en de beslissing adequaat is gemotiveerd (de weekcommissaris ontvangt de aanzegging, en ook de bijhorende psychiatrische rapporten). De directie ontvangt een gestandaardiseerd bericht van de bevindingen bij dit bezoek, wat aan het dossier van gedetineerde wordt toegevoegd.

De weekcommissarissen streven ernaar bij alle vormen van dwangbehandeling, dus niet enkel de a-behandeling, de gedetineerden te spreken. Dit kan betekenen dat de gedetineerde ook in de separeerruimte wordt bezocht. Bij een dergelijk bezoek worden ook de personeelsleden bevraagd over de gang van zaken rond de dwangbehandeling. Verder is een vertegenwoordiger van de commissie aanwezig bij de bespreking van het onderwerp dwangbehandelingen in het Managementteam Zorg & Behandeling van de PI Vught.

In het verslagjaar 2023 is sprake geweest van 214 gestarte dwangbehandelingen waarvan 74 a-behandelingen en 70 verlengingen van de a-behandelingen. De commissie heeft alle gedetineerden gecontacteerd in het kader van de a-behandeling. Wat regelmatig voorkomt is dat een b-behandeling (toegepast bij meer acute situaties) gelijk wordt gevolgd door een voorgenomen a-behandeling (gericht op behandeling voor langere tijd).

Het grote aantal dwangbehandelingen kan worden toegeschreven aan het beleid gedetineerden met psychiatrische problematiek naar de PI Vught over te plaatsen vanwege de daar aanwezige deskundigheid en faciliteiten (PPC's). In 2023 is een duidelijke toename van het aantal dwangbehandelingen te zien, vooral van het aantal a-behandelingen en de verlengingen. Het aantal b-behandelingen (52) is ongeveer vergelijkbaar met vorig jaar. De stijging ten opzichte van eerdere jaren is het resultaat van een beleidswijziging waarbij er bij psychiatrische problematiek gerichter en vroeger wordt ingegrepen met medicatie, met als doel verdere escalatie (meer ingrijpende maatregelen en beperkingen, zoals isolatie) te voorkomen.

	2020	2021	2022	2023
a-behandeling	63	53	57	74
verlenging a-behandeling	91	81	56	70
b-behandeling	37	23	48	52
verlenging b-behandeling	-	-	1	1
geneeskundige behandelingen (art. 32)	5	1	5	17
Totaal	196	158	167	214

De volgende tabellen geven een overzicht van de toegepaste behandelingen per unit. Hier is opnieuw de toename van het aantal dwangbehandelingen te zien. Voor de BPG is een apart overzicht opgenomen, omdat bij een beperkt aantal gedetineerden een dwangbehandeling is toegepast. Hiervoor is een aparte procedure afgesproken, aangezien deze gedetineerden niet op een PPC konden verblijven gezien hun verdere problematiek.

	unit 3 2020	unit 3 2021	unit 3 2022	Unit 3 2023
a-behandeling	21	21	16	26
verlenging a-behandeling	34	40	38	37
b-behandeling	12	5	15	17
verlenging b-behandeling	-	-	1	1
geneeskundige behandelingen (art. 32)	-	-	1	4
totaal	67	66	71	85

	unit 4 * 2020	unit 4* 2021	unit 4* 2022	Unit 4*
a-behandeling	41	32	40	46
verlenging a-behandeling	48	38	17	32
b-behandeling	25	17	33	35
verlenging b-behandeling	-	-	-	-
geneeskundige behandelingen (art. 32)	5	1	4	11
totaal	119	88	94	124

*onder de verantwoordelijkheid van unit 4 vallen ook de afdeling 2B, 2CDS, 6A, 6B, 6CS, 6G en 6H.

	LA 9 2020	LA 9 2021	LA 9 2022	LA9 2023
a-behandeling	1	-	1	2
verlenging a-behandeling	5	3	1	1
b-behandeling	-	1	-	-
verlenging b-behandeling	-	-	-	-
geneeskundige behandelingen (art. 32)	-	-	1	2
totaal	6	4	3	5

De commissie is positief over de constructieve opstelling van de directie van de PPC in de bespreking van dit onderwerp. De directie deelt de zorgen rond het gebruik van dwangmaatregelen en is bereid de achtergronden toe te lichten. Positief is ook de overheersende ervaring dat met deze ingrijpende maatregel zorgvuldig wordt omgegaan, waarbij er ook zorg is voor de rechtspositie van de gedetineerde. De procedure van de dwangbehandeling, met name de aanzegging, wordt doorgaans correct doorlopen. Hierbij wordt de beslissing goed onderbouwd, met een beoordeling door een onafhankelijk psychiater in het geval van een a-behandeling. De gedetineerde ontvangt de aanzegging tijdig, en de directie informeert standaard de advocaat van de gedetineerde. De commissie wordt ook tijdig op de hoogte gebracht.

Het onderwerp dwangbehandelingen heeft de voortdurende aandacht van directie en commissie, en wordt met regelmaat besproken in de vergaderingen.

4. De bemiddelingstaak

De functie van maandcommissaris

Taken van de weekcommissaris

In 2023 vervulden 11 leden van de Commissie van Toezicht de rol van maandcommissaris, waarvan 2 leden daarnaast ook de rol van beklagrechter vervulden. Dit is een waardevolle combinatie, omdat we hiermee een sterke link maken met de beklagrechters. In PI Vught spreken we van weekcommissaris (weco), in plaats van maandcommissaris. Elke week zijn 3 weco's ingeroosterd om de verzoekbriefjes met grieven en vragen af te handelen. Tevens bezoeken zij alle gedetineerden bij wie een voorgenomen dwangbehandeling a is aangezegd en de gedetineerden met een b-behandeling.

In 2023 hebben de weco's vier keer per jaar online vergaderd. De reden hiervoor was dat er behoefte was om casuïstiek uit te wisselen. Hoe worden dwangbehandelingen bezocht? Wat is onze rol ten aanzien van dwangbehandelingen? Hoe kunnen we veilig werken? Tijdens deze bijeenkomsten zijn vooral ervaringen uitgewisseld om van elkaar te leren. De overleggen worden in 2024 voortgezet.

Wekelijks zitten twee weco's bij de beklagzitting onder voorzitterschap van een van de beklagrechters. Dat is enerzijds van belang om de juridische besluitvorming te volgen en anderzijds om, met kennis van de gang van zaken op de werkvloer, bij te dragen aan evenwichtige uitspraken.

In 2023 zijn 581 briefjes behandeld en in het Excel bestand gezet. Dit is inclusief de a- en b-behandelingen. Die registratie is bedoeld om kort en krachtig op te schrijven waar het briefje over ging en om zo nodig gericht een vraag te stellen aan hoofden van de afdeling, aan de plaatsvervangend vestigingsdirecteur of een andere met functie genoemde medewerker.

2022: 541 briefjes

2021: 543 briefjes

2020: 688 briefjes

2019: 767 briefjes

2018: 736 briefjes

Dwangbehandeling

Een groot deel van de werkzaamheden van de weco's bestaat uit het bezoeken van de a-behandelingen en b-behandelingen. In 2023 werden 210 bezoeken in dat kader afgelegd. In 2022 waren dit 171 bezoeken en in 2021 151 bezoeken. Er is sprake van een toename, zie ook de cijfers onder het hoofdstuk dwangbehandeling.

Veel klagers/schrijvers:

Regelmatig komt het voor dat er een gedetineerde bijzonder veel briefjes schrijft of veelvuldig klachten indient. In die situatie wordt er in overleg met de afdeling voor gekozen dat één weco aanspreekpunt is of dat een weco die dienst heeft in een vooraf bepaalde frequentie de gedetineerde bezoekt.

Onderwerpen

Het werkboek verschaft ons inzicht in de onderwerpen die in de gesprekken met de weco's aan de orde zijn geweest. De meest voorkomende onderwerpen betroffen net als in de voorgaande jaren:

- Dwangbehandelingen
- Klachtbehandeling
- Regime/fasering
- bejegening

Bemiddeling

Tussen de directie en de commissie is de werkwijze afgesproken dat na ontvangst van de grief niet meteen een bemiddelingsgesprek wordt gepland, maar dat het afdelingshoofd eerst zelf een gesprek met de gedetineerde voert. Indien de gedetineerde daarna nog een bemiddelingsgesprek met het afdelingshoofd en een

lid van de commissie van toezicht als bemiddelaar wenst wordt dit ad-hoc gepland. De bemiddelingsgesprekken worden gedaan door de weekcommissaris en zoveel mogelijk gecombineerd met een weco-beurt voor de afhandeling van verzoekbriefjes. Deze werkwijze verloopt naar tevredenheid.

In 2023 hebben na het gesprek met het afdelingshoofd nog 10 bemiddelingsgesprekken plaatsgevonden met een lid van de Commissie van Toezicht en het afdelingshoofd. De helft daarvan is geslaagd. De overige grieven zijn doorgezet als klacht of zijn ingetrokken.

	2021	2022	2023
Instroom grief	143	193	222
Grief naar klacht	28	50	82
Grief afgedaan	111	134	128
Openstaande grief	4	9	12

	2021	2022	2023
BPG	11	33	48
EBI	2	1	3
TA	1	34	3
ISD	2	6	3
PPC	56	45	57
Regulier	66	57	100
Unit niet geregistreerd	5	17	8
Totaal	143	193	222

5. Activiteiten in het kader van de rechtsprekende taak

De beklagcommissie

De beklagrechters zijn in 2023 twee keer digitaal bij elkaar gekomen. Tijdens deze bijeenkomst is jurisprudentie besproken en zijn diverse ervaringen gedeeld. De beklagrechters hebben afgesproken op meer regelmatige basis met elkaar van gedachten te gaan wisselen om ook meer over inhoudelijke thema's te spreken. De beklagrechters nemen via e-mail kennis van jurisprudentie van de RSJ en krijgen via het secretariaat terugkoppeling van de hoger beroep zaken van de PI Vught die door de RSJ zijn afgedaan.

Beklagzittingen

Elke maandagochtend, behalve op feestdagen, heeft een zitting plaats van de beklagcommissie. Eén keer in de maand heeft ook op maandagmiddag een zitting plaats. Eens in de maand op woensdag is er een zitting voor de behandeling van rogatoire verzoeken door een alleensprekende beklagrechter. De directie heeft verzocht om de zittingen in 2024 van maandagochtend te verplaatsen naar een ander dagdeel. In overleg met de commissie wordt gekeken naar de mogelijkheden.

Tijdens de zittingen van de beklagcommissie of van de alleensprekende beklagrechter is steeds bijstand verleend door een secretaris van de Commissie van Toezicht. Als voorzitter van de beklagcommissie traden de beklagrechters bij toerbeurt op, volgens een vastgesteld rooster. De overige leden van de Commissie van Toezicht fungeerden bij toerbeurt, eveneens aan de hand van een tevoren opgesteld rooster, als lid van de beklagcommissie. De beklagrechters hebben in opmerkelijke zaken hun bevindingen gemeld in de eerstvolgende commissievergadering.

Op beklagzittingen wordt in beginsel mondeling uitspraak gedaan. Het komt voor dat in (bijzondere of complexe) klachten, waarin bijvoorbeeld nadere inlichtingen worden gevraagd bij de directie of klager, na

de mondelinge behandeling schriftelijk uitspraak wordt gedaan. Op zitting krijgt klager steeds een formulier uitgereikt waarop de aan hem medegedeelde uitspraak is aangetekend. Op dit formulier wordt tevens vermeld waar en binnen welke termijn klager beroep in kan stellen. Naast het uitreiken van dit formulier aan klager, wordt de mondelinge uitspraak ook aangetekend op de klacht ex artikel 67 lid 5 van de Penitentiaire beginselenwet. Indien een klager (vanwege ontslag) thuis is opgeroepen en niet ter zitting verschijnt, wordt eveneens een aantekening mondelinge uitspraak opgemaakt en verzonden. Hierin is opgenomen dat de beroepstermijn van zeven dagen gaat lopen nadat klager het afschrift heeft ontvangen. Een gedeelte van de klachten wordt niet op zitting behandeld. In deze klachten worden schriftelijke concepten gemaakt door de secretaris. Bij toerbeurt worden deze beschikkingen door de beklagrechters schriftelijk afgehandeld.

De afgelopen tijd zien we dat de klachten op de EBI, met name vanwege de aangescherpte veiligheidsmaatregelen, juridisch complexer zijn geworden. Daarnaast worden bij deze zittingen zowel klager als de directie vaak bijgestaan door een advocaat. Dit heeft ertoe geleid dat op de EBI meestal schriftelijk uitspraak wordt gedaan. Daarnaast bestaat de samenstelling van de meervoudige beklagcommissie op de EBI uit minimaal twee juristen. De toename van de juridische complexiteit van de klachten ligt aan deze keuze ten grondslag.

Cijfers en aantallen

Voor de registratie van de klachten wordt gewerkt met het registratiesysteem Klaver. Dit systeem is landelijk verplicht gesteld voor alle Commissies van Toezicht en zorgt voor eenduidige registratie en landelijk inzicht in de cijfermatige gegevens.

Tabel 1 : overzicht in- en uitstroom klachten en grieven (bron Klaver)

	2020	2021	2022	2023
Beginvoorraad 1 januari	540*	485*	512*	645*
Instroom klachten en grieven	2126	1819	1692	2305
Uitstroom klachten en grieven	2173	1784	1555	1897
Eindvoorraad 31 december	493	520	649	1053

*na correctie op 1 januari

Tabel 2 : overzicht in- en uitstroom klachten, grieven en rogatoire verzoeken

	2020	2021	2022	2023
Instroom klachten P.I. Vught	1927	1453	1275	1893
Instroom grieven P.I. Vught	-	143	193	222
Instroom rogatoire verzoeken	199	223	224	190
Afdoening klachten	2065	1432	1216	1589
Afdoening grieven		111	134	128
Afdoening rogatoire verzoeken	108	241	205	180

In het afgelopen verslagjaar 2023 werden in totaal **2305** klachten bij de commissie ingeschreven. Dit is inclusief het aantal rogatoire verzoeken van **190**. Het registratiesysteem Klaver maakt geen onderscheid tussen nieuwe klachten en inkomende rogatoire verzoeken. Er zijn totaal voor Vught **2021** nieuwe klachtnummers ingeschreven, **1893** klachten en **222** grieven. Er zijn in 2023 totaal **1897** klachten en grieven uitgestroomd. Dit is inclusief het aantal uitgewerkte processen verbaal van de rogatoire verzoeken, te weten **180**. Er is in 2023 op **1589** klachten een beslissing genomen, er zijn **128** grieven afgedaan. Een deel van het aantal ingekomen klaagschriften, is op grond van artikel 64, eerste lid, Penitentiaire beginselenwet schriftelijk afgedaan.

Het aantal ingestroomde klachten in 2023 is ruim toegenomen ten opzichte van 2022. In 2022 bedroeg dit aantal 1468 exclusief rogatoire verzoeken, in 2023 komen we uit op 2116. Dit is een stijging van 648 klachten en grieven.

Er waren in 2023 vier veelklagers, drie veelklagers met ieder rond de 90 klachten. Eén veelklager heeft 222 klachten ingediend. Vooral over dezelfde soort onderwerpen. Gesprekken vanuit de PI en door de commissie hebben geen resultaat gehad. Hij is overgeplaatst naar een andere inrichting.

Tabel 3: uitstroom klachten

	2019	2020	2021	2022	2023	%
ongegrond	738	857	587	539	567	33,0 %
gegrond	165	97	75	61	76	4,5 %
niet-ontvankelijk	456	468	377	231	388	22,6 %
ingetrokken	540	439	286	271	452	26,3 %
Ingetrokken na bemiddeling	2	0	2	12	-	0,0 %
Doorgestuurd en anders afgedaan	211	197	105	109	115	6,7 %
Grievens			111	127	119	6,9 %
totaal afgedane klachten	2112	2065	1543	1350	1717	100%

De Commissie van Toezicht stelt vast dat bijna alle gedetineerden in hun klachten worden bijgestaan door een advocaat, dit is zowel door namens klager een klacht in te dienen, schriftelijk te reageren of klager op zitting bij te staan. Daarnaast laat ook de directie, met name bij klachten op de EBI, zich met regelmaat bijstaan door een advocaat. De juridische complexiteit van de zaken en het doen van schriftelijk uitspraak in deze zaken zorgen ook voor vertraging in de afhandeling van de klacht maar komen de kwaliteit wel ten goede.

De tabel in bijlage A geeft inzicht in de verschillende onderwerpen waarover klachten zijn ingediend. Uit de tabel blijkt dat verreweg de meeste klachten zijn ingediend over verzorging, contact buitenwereld en informatie/procedure en activiteiten. Dit zijn dezelfde categorieën als in voorgaande jaren. Ondanks de toename van het aantal dwangbehandelingen is het aantal klachten hierover gelijk gebleven.

Ten aanzien van de wettelijke termijn waarbinnen de beklagcommissie dan wel een beklagrechtter een uitspraak dient te geven op een ingekomen klacht, merkt de Commissie van Toezicht op dat deze termijn van afdoening in 4 weken in 2022 bijna nooit is gehaald. Artikel 67, eerste lid van de Penitentiaire beginselenwet biedt de mogelijkheid om deze termijn vier weken te verlengen. De zittingswaardige klachten staan binnen 6 weken op zitting, soms is dit langer vanwege verhinderdata van advocaten. De doorlooptijd van de schriftelijke klachten is een stuk langer. Het aantal klachten in 2023 is gestegen waardoor ook de gemiddelde doorlooptijd is toegenomen.

In 84 uitspraken van de klachten van 2023 die zijn afgedaan in 2023 is beroep ingesteld. Van de 84 beroepen is er 13 keer door de directie beroep ingesteld. In twee klachten hebben zowel klager als directie beroep ingesteld. De RSJ heeft in 27 klachten van de 84 klachten uitspraak gedaan. Vier beroepschriften zijn voor de behandeling ingetrokken. Van de 27 klachten zijn er 17 uitspraken van de beklagcommissie bevestigd. In 4 beklagzaken heeft de RSJ de uitspraak vernietigd en de directeur in het gelijk gesteld. In 6 beroepen zijn klager en/of directeur niet-ontvankelijk verklaard.

Er zijn in 2023 nog veel klachten (ruim 600) uit 2022 afgedaan. Van deze klachten is 154 keer beroep ingesteld, waarvan 15 keer door directie. De RSJ heeft in 48 zaken nog geen uitspraak gedaan. Het totale percentage ingesteld beroep ten opzichte van de gedane uitspraken (1589) in 2023 is 15%.

Er moet wel worden opgemerkt dat de RSJ nog niet veel beslissingen heeft genomen over de klachten van 2023. Navraag leert dat de RSJ te maken heeft met een achterstand in de afhandeling

6. Slotoverweging

De afgelopen jaren heeft de commissie van toezicht van de P.I. in Vught een flinke professionaliseringslag gemaakt. Daar plukken we nu de vruchten van. De heldere werkafspraken en de goede onderlinge samenwerking zorgen ervoor dat alles soepel verloopt. De sfeer binnen de commissie is uitstekend en dankzij de enorme inzet en flexibiliteit van de leden kunnen we gemakkelijk schakelen bij onverwachte situaties.

We hebben in 2023 meer invulling kunnen geven aan onze toezichhoudende taak. Er zijn veel belangrijke thema's besproken en hebben ons laten informeren over onderwerpen die onze aandacht hadden. Hierdoor konden wij dieper op bepaalde onderwerpen ingaan en met de directie het gesprek aan gaan. Daarnaast hebben de leden veel gesprekken gevoerd met gedetineerden. Doordat wij zeer regelmatig de inrichting bezoeken worden de gedetineerden als zij een verzoek hebben ingediend ook heel snel bezocht. Tijdens de wekelijkse bezoeken van onze leden horen en zien zij wat er in de inrichting en onder de gedetineerden leeft. Informatie die voor ons heel waardevol is en we ook meenemen in het overleg met de directie. We hebben dit jaar veel klachten behandeld en afgedaan. Door de toename van het aantal klachten en de complexiteit moeten we constateren dat onze gemiddelde doorlooptijd is opgelopen. Daar gaan wij in 2024 mee aan de slag zodat de gedetineerden (ook bij schriftelijke afdoening van hun klacht) voortvarend een beslissing van de commissie van toezicht krijgen.

en is ondertekend door de voorzitter en de secretaris,

de secretaris,

de voorzitter,

Bijlage A. Klachten- en grievenoverzicht naar onderwerp

onderwerp	2021		2022		2023	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Activiteiten*	146	8,0	142	8,4	224	10,3
Behandeling	1	0,1	4	0,2	-	-
Bejegening	109	6,0	108	6,4	160	7,4
Bewegingsvrijheid	-		1	0,1	2	0,1
Compensatie	3	0,2	2	0,1	1	0,1
Contact buitenwereld*	173	9,5	179	11	250	11,5
Controle	20	1,1	20	1,2	37	1,7
DBT	54	2,9	45	2,5	45	2,1
Disciplinaire straf	133	7,3	80	4,7	143	6,6
Dwangbehandeling	27	1,5	25	1,5	25	1,2
Eisen verblijfsruimte	21	1,2	62	3,6	50	2,3
Geweld	11	0,6	8	0,5	14	0,6
ISD	7	0,4	8	0,5	4	0,2
Informatie / procedure	193	10,6	136	8	198	9,1
Nog onbekend	72	3,9	36	2,1	31	1,4
Ordemaatregel	98	5,4	80	4,7	120	5,5
Persoonlijke voorwerpen	64	3,5	62	3,6	74	3,4
Regime	130	7,1	106	6,2	169	7,8
Rekening-courant	29	1,6	38	2,2	27	1,2
Rogatoir verzoek	223	12,3	224	13,2	190	8,8
Schadeverhaal	2	0,1	1	0,1	5	0,2
Selectie/ overplaatsing*	122	6,7	95	5,6	103	4,7
Time-out	-	-	1	0,1	7	0,3
Toezicht	-	-	2	0,1	-	-
Transport	3	0,2	1	0,1	2	0,1
Verlaten inrichting	24	1,3	24	1,4	17	0,8
Verzorging*	154	8,5	202	11,9	274	12,6
Totaal ingediende klachten	1819	100	1692	100	2172	100

*Er is een onderverdeling gemaakt binnen activiteiten, contact buitenwereld, selectie/overplaatsing en verzorging.

Activiteiten	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Arbeid	68	50	46	40	38	52
Diversen	79	99	103	70	77	129
Lucht	26	40	30	26	22	37
Sport	17	21	17	10	5	6
	190	210	196	146	142	224

Contact buitenwereld	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bellen	48	51	112	60	77	127
Bezoek	61	81	66	73	44	50
Post	38	65	38	40	58	72
Media	-	1	0	0	-	1
	147	198	216	173	179	250

Selectie/overplaatsing	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Extern	116	130	116	87	85	
Intern	37	45	36	35	10	
	153	175	152	122	95	
Verzorging	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Diversen	105	158	112	97	83	153
godsdienst/levensbeschouwing	3	16	16	8	21	48
Medisch	23	43	54	30	72	42
Persoonlijk	18	24	35	19	26	31
	149	241	217	154	202	274

Bijlage B. Onderwerpen Klaver

Activiteiten (arbeid)	
Activiteiten (diversen)	dagprogramma
Activiteiten (lucht)	
Activiteiten (sport)	
Behandeling	Medisch Medicijnen
Bejegening	Bejegening piw'er
Compensatie	Compensatie
Contact buitenwereld (bellen)	
Contact buitenwereld (bezoek)	
Contact buitenwereld (media)	
Contact buitenwereld (post)	
Controle	Urinecontrole Celinspectie Visitatie / fouillering
DBT	Promoveren/degraderen plaatsing in basis of plus
Disciplinaire straf	Disciplinaire straf
Dwangbehandeling	a- en b-behandeling, art. 32
Geweld	Luidruchtigheid
ISD (interventies + behandeling)	TR traject
Informatie / procedure	Inzage processtukken Termijn rapport / beschikking Sprekersbriefje Beklagformulier e.d. BSD
Nog onbekend	Onduidelijk / nog onbekend / algemeen
Ordemaatregel	Maatregel cameraobservatie Maatregel dwangmiddelen Maatregel LAA plaatsing Maatregel ontzegging van bezoek Maatregel uitsluiting arbeid Maatregel van afzondering Maatregel verlengingen Maatregel overig
Persoonlijke voorwerpen	Zoekraken / beschadigen goederen Verzegeling
Regime	Regime / beleid / huisregels Twee op 1 cel Invoer Cel / celeigenschappen Te late reactie op bel
Rekening-courant	Rekening-courant
Rogatoir verzoek	Rogatoir verzoek
Schadeverhaal	Schadeverhaal
Selectie / overplaatsing (extern)	Andere Commissie van Toezicht Doorsturen Selectiefunctionaris Doorsturen Medisch Adviseur
Selectie / overplaatsing (intern)	
Time-out	Bewaardersarrest / rode kaart

Verlaten inrichting	Verlof
Verzorging (diversen)	Winkel, bibliotheek
Verzorging (godsdienst, levensbesch.)	Religie
Verzorging (medische)	Tandarts
Verzorging (persoonlijke)	Hygiëne, Voeding

Bijlage C. Portefeuilleverdeling

Portefeuilles
PPC 3
PPC 4
EBI/TA
Unit 6 en 7
LA 8
LA 9
arbeid en facilitair
dwangbehandeling en isolatie
coördinator weekcommissarissen
coördinator beklagrechters
contactpersoon kerngroep en RSJ